

Bányai Lajos:

*Nyilvános levél az „Arcok a tömegsírból”
könyvbemutatója alkalmára*

**KEDVES VAJDASÁGI HONFITÁRSAIM!
DRÁGA GYÁSZOLÓ HOZZÁTARTOZÓK ÉS ROKONOK!
AZ ÁRTATLAN ÁLDOZATOK EMLÉKÉT MEGŐRZŐ BARÁTOK ÉS ISMERŐSÖK!**

Jelentős nap ez a mai!

A templomból vezetett ide az út, és örök igazság, hogy két pont között, mindig az egyenes a legrövidebb út!

Ez a hitvallása Rencsényi Hajnal Elvira írónőnek, aki egy földre szállt angyalként gyűjtötte össze a megsebzett és háborgó szívvel lelki békéjüket még a Mennyek Országában sem lelő ártatlan vajdasági magyar áldozatok lelkét!

ARCOK A TÖMEGSÍRBÓL című könyvében ezeket a bolyongó, és a helyüket kereső lelkeket hozta vissza családjukhoz, a rokonokhoz, a barátaikhoz.

Sorsuk és élettörténetük, becsületes emberi helytállásuk hiteles és érdekfeszítő bemutatásával állít nekik könyvében maradandó és megrongálhatatlan emlékművet. Meggyőződéssel vallom, hogy a tér és idő egy másik dimenziójában, a tőlünk búcsú nélkül eltávozott szereteteink hallanak bennünket és kommunikálnak velünk.

Most büszkék ránk, vajdaságiakra, akik nemzetiségi hovatartozásra való tekintet nélkül, összefogtunk egy jó ügy érdekében. A MŰLT sötét árnyait szeretjük volna elhessegetni, és végleg elengedni, hogy megbékélve a MÁBAN együtt próbáljuk meg folytatni közös jövőnk építését a HOLNAPBAN.

A keresztény hívők előtt bizonyára ismeretes, hogy október 31-e a REFORMÁCIÓ napja. A 290 éve református Bányai eleim és családom hagyományait tiszteletben tartva ezen ünnep okán voltam kénytelen távol maradni a könyvbemutató fontos kultúrtörténeti eseményéről.

Lélekben azonban én is vajdasági testvéreimmel vagyok. A református templomi ünnepségen mondok egy imát az áldozatok és hozzátartozóik, de minden jelenlevő lelki üdvösségért.

MIÉRT hozta össze a kegyelet, az emlékezés ezt a sok lokálpatrióta embert Elvira, e szabadkai gyémántkeménységű írónő érzelem és sziklalavinát kiváltó könyvbemutatójára? E kis szabadkai gyülekezet közösen szeretné rehabilitálni egy fájdalmas korszakát a 70 évvel ezelőtti történelmének. Meg szeretné osztani a hosszú évek során felgyülemlett fájdalmat és büntudatot, a családtagjaikat ért tragikus igazságtalanságot.

Lesznek, akik félve csóválják majd a fejüket.

Itt és most átírásra kerül a Vajdaság 2. világháborút követő történelme?

Szó sincs ilyesmiről!

Sokan az ittlévők közül egykoron büszkén vitték haza a történelem órán kapott csillagos ötöst. Abban a tudatban éltek az elégedett szülőkkel együtt, hogy sikerült jól megtanulni és felmondani a kapott leckét történelemből.

Előfordult már a világ más kontinensén és országaiban, nem egy ízben, hogy a TÖRTÉNELEM és a VALÓSÁG eltért, sokban különbözött egymástól.

Hogyan fordulhat ez elő?

A TÖRTÉNELEMKÖNYVEKET rendszerint a hatalmon levők szerkesztik. A mindenkori történészek őket szolgálva, a kedvük szerint írják át, szépítik meg a valóságot. Bármennyire is fájó kis társadalmunk részére, előbb-utóbb szembe kell nézni az igazsággal, a néhai túlkapásokból eredő, dicstelen tényekkel.

A fasizmus alapjaiban rengette meg a jugoszláv térségeket, rengeteg ártatlan emberéletet követelve. Az ország karszt és sziklás hegyvidékeinek felszabadítása után, a bosszúszomjas partizánok délről és keletről északnyugat irányába kényszerítették a Balkán térségét fejet vesztve elhagyó, teljese egészében demoralizált német ellenséget. A kiadott központi parancs értelmében az ország legtermőbb mezőgazdasági vidékein is villámgyorsan fel kellett számolni a fasiszta hatalmat és a vele együttműködő helybeli szervezeteket. A kegyetlenségükről híres hegyvidéki partizánok a parancs teljesítésében nem ismertek irgalmat. Így került sor a történelemben a délvidéki vérengzések néven ismert atrocitásokra. Miután elégtételt vettek, fosztogatásokba kezdtek. Megszerezték a hadbírószági ítélezés nélkül kivégzett vagy munkatáborba száműzött vajdaságiak, többnyire ártatlan magyarok vagyonát és ingatlanát. Az új hatalmi pozíciókba kerültek igyekeztek hamar elfelejteni a Tito főparancsnok által jóváhagyott hathetes moratórium ideje alatt elkövetett túlkapásaikat és gáztetteiket. Az ezt követő újjáépítés korszakában kihirdetett testvériség és egység szellemében – a történelemlékek nem szólhattak a Vajdaságba bevonuló vérbosszúra szomszjas partizáncsapatok kegyetlenkedéseiről.

Szándékosan nem neveztem felszabadítónak a hegyvidéki partizánokat. A hiteles történelmi dokumentumokból mára kiderült, hogy a Vajdaság legnagyobb részét a menekülő német csapatokat üldöző, reguláris szovjet hadsereg egységei szabadították fel! A fasiszta egyenruhát viselőket leszámítva, az orosz tisztek a helybelieken nem vettek bosszút. Nem lövtek agyon senkit. Pontonhidak építésén dolgoztatták a lakosságot, és az örökös mozgásban levő éhező egységeik részére élelmiszer utánpótlást szerveztek. A hatalom önkényes átvételét és a haditörvényszéki ítélezést mellőző leszámolást, a kivonult oroszok helyét elfoglaló bosszúszomjas partizáncsapatok végezték.

Ezek a tények hallatán, lesznek, akik úgy emlékeznek, mást tanultak az iskolában. Ha valaki netalán azt hinné, biztosan ennél a leckénél hiányzott a történelemóráról, megnyugodhat. Nem ő hiányzott a történelemóráról, hanem az igazság a történelemlékekéből!

Kedves Vajdasági Barátaim!

Ma itt és most – az ártatlan áldozatokként kivégzett embersonsokat egy csokorba szedve és élettörténetüket női líraisággal és megértő anyai melegséggel elmesélő Rencsényi Hajnal Elvirának nem az a célja, hogy kíméletlen igazmondással félig behegedt sebeket tépjen fel. Nem a mérhetetlen fájdalmat, és az eddig elfolyt vért kívánja szaporítani! Éppen ellenkezőleg! Segíteni és tenni szeretne a sebek tartós begyógyulásáért. Nem csak a Magyarország és a Szerbia között pár hónapja létrejött hivatalos aktuálpolitikai forma előtt tiszteleg. Mélyebb értelmet és tartalmat kíván adni a megbékélés nem mindig zökkenőmentes folyamatának a mindennapokban! Az erkölcsi győzelem és elégtétel, az államfői szintű kölcsönös elnézésérés és a rehabilitáció hozta megbékélés nem a végleges felejtést, hanem a dolgok tisztázását és helyére kerülését jelenti.

Lelki megtisztulást és nyugalmat hoz mind az áldozatok családjába, mind a Szerb állam e többnemzetiségű tartománya egészébe.

Egy kínos történelmi korszak békés lezárásával talán véget ér a vajdasági kisember magára hagyottságának kínzó érzése! Megerősödik a régi időkben erőteljesebben érvényesülő vajdasági kollektív tudat és önérzet!

Jogos a kérdés: Hogyan éljünk tovább békésen - az esetleges elkövetőkkel együtt – a soknemzetiségű Vajdaságban?

Békességben és együttműködve, mint eddig. Kicsit még jobban odafigyelve egymásra és szomszédainkra!

Az eltelt 70 év óta sok víz lefolyt a Dunán, a Tiszán és a Száva folyón. A két ország kormányfőjének kölcsönös főhajtása és bocsánatkérése, az ártatlan áldozatok rehabilitációja megtörtént.

A bűnösökként kivégzett áldozatok jelöletlen tömegsírhelyek helyett, ahova a családtagok még titokban sem vihettek virágot, ma emlékművek állnak!

Változik a világ körülöttünk és bízom benne, hogy talán javul is egy kicsit. Egymagától azonban ez nehezen fog menni. Nekünk is, és minden Vajdaságban élőknek tenni kell ennek érdekében!

Segítenünk kell, hogy a megbékélés rendezettsége és nyugalma teljes egészében felválthassa az eddigi önmarcangoló büntudat és kisebbségi szégyenérzet korszakát.

Kedves Vajdasági Honfitársaim!

Hálával tartozunk minden igazságpártoló embernek, aki tekintet nélkül nemzeti, illetve nemzetiségi hovatartozására, mindkét országban becsülettel és áldozatos munkával segítette a széleskörű rehabilitálási és megbékélési folyamatot.

Köszönjük meg Rencsényi Hajnal Elvira írónőnek, hogy bátor kitartással egy maradandó és megrongálhatatlan emlékművet állított nekünk az ártatlan magyar áldozatokról, szűkebb pátriájáról, a vajdaság gyöngyszemeként ismert Szabadkán és környékén.

Ezzel nincs vége a történetnek! Több ártatlan életsors mozaik-kockája vár még összeillesztésre! A téma kötelez, és maga találja meg szerzőjét.

Reméljük, hogy R. Hajnal Elvira nemsokára az egész Vajdaság történelmének egy dramatikus korszakáról számolhat be nekünk.

Türelmetlen kíváncsisággal és szeretettel várjuk - hogy következő könyvében a magyarok mellett, méltó módon megemlékezzen az ártatlanul kivégzett, lokálpatrióta vajdasági horvát, zsidó, bunyevác, szlovák netalán szerb áldozatokról is!

Drága gyászoló hozzátartozók és Rokonok!

Fontos és nagy elégtételnek tartom minden vajdasági ember számára, hogy a közelgő Halottak Napja ünnepén – 70 év után először – az ártatlan áldozatok hozzátartozói, rokonai és barátai emelt fővel vihetik a kegyelet koszorúit és virágait szeretteik sírjára! Nyugodjanak végre békében!

A Reformáció napjára való tekintettel református hívőként köszönök el:

ÁLDÁS, BÉKESSÉG!